

ПОТРОШУВАЧОТ И НЕГОВИТЕ ОСНОВНИ ПОТРОШУВАЧКИ ПРАВА

Правата на потрошувачите датираат уште од 1985 година, кога од страна на Организацијата на Обединетите нации (ООН) беше усвоена Резолуцијата 39/248 со која се утврдуваат основните насоки за заштита на потрошувачите, кои од страна на Светската организација на потрошувачи (Consumers' International) беа усвоени како осум основни права на потрошувачите.

Овие насоки претставуваат основа за развој на законодавството за заштита на потрошувачите во европски и светски рамки. Република Северна Македонија ги следи достигнувањата на европското законодавство за заштита на потрошувачите, односно тоа го транспонира во правните прописи во зависност од конкретната област, а основните потрошувачки права се имплементирани во најголем дел во Законот за заштита на потрошувачите.

КОИ СЕ ОСНОВНИ ПОТРОШУВАЧКИ ПРАВА?

1. Право на информирање и право на едукација

Правото на информирање.

Ова право наметнува обврска за трговците да ни дадат навремени, точни и веродостојни информации за сите аспекти поврзани со производот или услугата за да не бидеме доведени во заблуда и да може да направиме правилен избор на производи и услуги.

Ова право подразбира дека трговецот треба да информира за:

- главните карактеристики на производот и услугата;
- цената, составот, начинот на употреба и квалитетот на производите, минималниот гаранциски рок, како и продажните услови;
- влијанието на одредени производи врз животната средина и здравјето на луѓето, во согласност со прописите и стандардите, како и за мерките за заштита, преку упатство дадено со производот, истакнато на амбалажата на производот или на друг соодветен начин;
- правото на повлекување во рок од 14 дена од договорите склучени вон деловните простории на трговецот и договорите на далечина и
- потребата за сервисирање, резервни делови, замена или поправка на производ со недостаток, односно враќање на парите.
- други битни информации за производите и услугите.

Правото на едукација

Правото на едукација подразбира дека како потрошувачи треба да бидеме едуцирани за нашите права уште од најрана возраст. Владата на Република Северна Македонија носи едногодишна програма за заштита на потрошувачите во која се предвидува изработка на брошури, одржување на работилници, како и кампањи, со цел да се зголеми свеста за нашите потрошувачки права. Во таа насока. Министерството за економија обезбедување директна финансиска поддршка за невладините организации на потрошувачите и поддршка на невладиниот сектор за обезбедување информации и помош за потрошувачите за функционирање на советодавни бироа за континуирано советување на потрошувачите, организирање на семинари и изработокаа на брошури за едукација на потрошувачите

Во доменот на образовниот процес се применува Прирачникот за правата на потрошувачите по предметот „Вештини на живеење“. Овој Прирачник е изработен од страна на Организацијата на потрошувачите на Македонија и Бирото за развој на образованието на Република Северна Македонија. Прирачникот е наменет за наставниците кои го предаваат предметот или реализираат слободни ученички проекти, односно активности со учениците, за заштита на нивните права како потрошувачи.

2. Право на заштита на здравјето и безбедност

Ова право подразбира дека производите кои ги консумираме мора да бидат безбедни кога се пуштаат на пазар, се ставаат во употреба или се употребуваат, особено поради остварување и заштита на јавниот интерес, заштита на нашето здравје, животните и растенијата и заштита на животната средина и природата.

Сето ова се постигнува преку носење регулатива со која се стандардизираат условите за пласман на производите, нивната амбалажа, дистрибуција, како и употребата на пестициди и други хемикалии кои може да влијаат врз нашето здравје и врз целокупната животна средина.

3. Право на заштита на економските интереси

Ова право опфаќа:

- Право на пристап до разновидни стоки и услуги заради задоволување на нашите основни потреби, по пристапни цени и соодветен квалитет;
- Заштита од нечесни договорни одредби со кои нашите права се намалуваат, отежнуваат или исклучуваат; • Заштита од измамнички и агресивни пазарни практики;
- Одговорност на производителот за производите со недостатоци и право за сервисирање на производите.

4. Право на обесштетување

Правото на обесштетување е едно од нашите најзначајни потрошувачки права кое подразбира право да бараме надомест за штетата која ни била причинета од неисправен производ, а за која одговара производителот. „Под производ се подразбира која било стока или предмет без оглед на степенот на нивната обработка, наменети за понуда на потрошувачите“

Производот се смета за неисправен ако, земајќи ги предвид сите околности на случајот, а особено начинот на кој производот ни е претставен, целите во кои според разумното очекување производот може да биде употребен и времето кога производот е пуштен во промет, не дава сигурност што од таквите производи оправдано се очекува. Доколку ни била причинета штета од неисправен производ, мора да ја докажеме штетата, дефектот и причинско-последичната врска меѓу дефектот и штетата. Исто така, ако ни била причинета штета, прво треба да се обратиме кај трговецот со цел спогодбено надоместување на штетата, а во спротивно може да бараме надоместување на штетата во судска постапка.

5. Право на претставување

Право на претставување (право да се биде слушнат) Ова подразбира дека сите ние како потрошувачи имаме право да се организираме во потрошувачки организации на локално, национално и на ниво на Европската Унија, кои ќе ги штитат нашите интереси, организации во кои можеме да ги истакнеме своите оплаки, своите предлози за подобрување на нашите права, каде што ќе може да добиеме совет, како и наше претставување во државните органи каде што се разговара за правата и интересите на потрошувачите.

Потрошувачите имаат свои права и не треба да ги премолчуваат !